

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети жана Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетине караштуу Д 13.23.675 диссертациялык кеңештин эксперти п.и.д., профессор Д.Бабаев тарабынан «13.00.02-окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика)» адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган **Мариябүбү Анарбекованын «Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу»** - деген темадагы диссертациясына жазган

Корутундусу

Д 13.23.675 диссертациялык кеңештин эксперти п.и.д., профессор Д.Бабаев изденүүчү Анарбекова Мариябүбү тарабынан жазылган «13.00.02-окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика)» адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган **Мариябүбү Анарбекованын «Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу»** - деген темадагы диссертациясын окуп чыгып, төмөндөгүдөй чечимге келди:

1. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши.

Мариябүбү Анарбекованын «Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу» - деген темадагы диссертациясы, диссертациялык кеңештин профилине туура келет. Аталган илимий иште, 13.00.02-окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистигинин паспортуна толугу менен жооп берүүчү орто мектепте физика предмети боюнча окуучулардын класстан тышкаркы иштерин уюштурууга компетенттүү мугалимдерди даярдоонун мазмунун аныктоо жана ал процессти ишке ашыруунун технологияларын иштеп чыгуу боюнча изилдөө иштери жүргүзүлгөн.

2. Илимий иштин максаты катары орто мектепте физика предмети боюнча окуучулардын класстан тышкаркы иштерин уюштурууга компетенттүү мугалимдерди даярдоонун мазмунун аныктоо жана ал процессти ишке ашыруунун технологияларын иштеп чыгуу. Педагогикалык ЖОЖдун практикасына киргизүүнүн жолдорун сунуш кылуу.

Изилдөөнүн максатына жетүү үчүн төмөнкү милдеттер коюлган:

1. Кыргыз Республикасында физика мугалимдерин даярдоонун абалын жана алардын класстан тышкаркы иштерди уюштурууга зарыл болгон компетенттүүлүктөрүнүн системасынын мазмунун изилдөө.

2. Физика боюнча өткөрүлүүчү класстан тышкаркы иштердин системасынын элементтерин аныктоо жана алардын учурдун талабына туура келген мазмунун тактоо, толуктоо.

3. Болочок физика мугалимдеринин окуучулардын класстан тышкаркы иштерин уюштуруу боюнча компетенттүүлүктөрүн калыптандырууга арналган атайын курсту, окуу материалдарын, окутуу жана үйрөтүү технологияларын түзүү, аларды жогорку окуу жайлардын практикасына киргизүүнүн жолдорун белгилөө.

4. Аталган проблема боюнча даярдалган илимий-методикалык көрсөтмөлөрдүн эффективдүүлүгүн текшерүү максатында педагогикалык эксперимент жүргүзүү жана анын жыйынтыктарын талдоо.

Диссертациялык иштин **изилдөө объектиси** катары жогорку окуу жайларда келечектеги физика мугалимдерин даярдоо процесси каралган.

Изилдөөгө жасалган системалык-структуралык жана мазмундук-аракеттик мамилелердин талаптарына ылайык физика боюнча класстан тышкаркы иштердин системасы менен мугалимдердин класстан тышкаркы иштерди өткөрүү боюнча компетенттүүлүктөрүнүн системасы аныкталган. Ал системалардын структуралык элементтеринин мазмуну жана ал иштерди аткаруу боюнча окутуучу менен студенттердин, ошондой эле окуучулардын иш аракеттеринин маңызы ачылып көрсөтүлгөн.

3. Изилдөөнүн предмети: физика мугалимдерин окуучулардын класстан тышкаркы иштерин уюштурууга даярдоо.

Бул 13.00.02-окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистиги боюнча изилдөөнүн багытына туура келет.

Диссертациялык темага байланыштуу илимий иштерди жүргүзүүдө төмөнкүдөй илимий методдор колдонулган: теориялык-изилденүүчү проблема боюнча психологиялык-педагогикалык, методикалык адабияттарды талдоо, логикалык ой жүгүртүү, салыштыруу, абстракциялоо, сурамжылоо, идеалдаштыруу, пикир алмашуу, алдынкы тажрыйбаларды пайдалануу, эксперимент, педагогикалык тажрыйбаларды анализдөө жана жалпылоо.

Колдонулган илимий методдор, «13.00.02-окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика)» адистиги боюнча изилдөө методдорунун талаптарына туура келет.

4. Диссертациянын темасынын актуалдуулугу: Кыргыз Республикасында 2021-2040-жылдары билим берүүнү өнүктүрүүнүн стратегиясында ЖОЖдо компетенттүү адистерди даярдоого өзгөчө көңүл бурулган. Таалим-тарбия ишиндеги жүргүзүлүп жаткан реформалар педагогикалык жогорку окуу жайларда болочок мугалимдерди кесиптик жактан даярдоонун сапатын жогорулатууну жана аларды жаны кабыл алынган мамлекеттик стандарттын талаптарына ылайык келтирүүнү шарттоодо. Келечектеги физика мугалимдерин даярдоонун жогорку сапатына жетүү үчүн алардын кесиптик компетенттүүлүгүн, педагогикалык ишмердүүлүгүн өнүктүрүүгө, адистик жактан кесипкөйлүүлүгүн калыптандырууга өбөлгө түзүүчү төмөндөгү өзгөчөлүктөрдү эске алуу зарылдыгы белгиленген. Алар физиканы окутуунун методикасы курсунун теориялык-методологиялык жана илимий-методикалык негиздери; физиканы окутуу процессинин маалыматтык-коммуникациялык жактан камсыздалышы; физика боюнча окуучулардын класстан тышкаркы окуу ишмердүүлүгүн уюштурууга өзгөчө маани берүү.

Жогоруда айтылгандардын негизинде М.Анарбекова тарабынан жүргүзүлгөн көп жылдык илимий-педагогикалык изилдөө абдан актуалдуу жана өз убактысында физика мугалимдери үчүн керектүү деп корутундулоого болот.

5. Илимий натыйжалар. Иште педагогикалык илимдердин өнүгүшү үчүн бир кыйла мааниге ээ төмөндөгүдөй илимий негизделген жаңы теориялык натыйжалар келтирилген: Орто мектептин физика мугалиминин класстан жана мектептен тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгү система катары каралып, анын элементтеринин мазмуну аныкталган; физика боюнча класстан тышкаркы иштердин заманбап талаптарына туура келген системасы такталган; мектеп мугалимдеринин бул процессти уюштуруудагы тиешелүү кемчиликтери аныкталган, алардын пайда болуу себептери изилденген, аларды жоюнун илимий-методикалык жолдору иштелип чыккан. Аталган проблема боюнча автор тарабынан атайын курстун программасы жана мазмуну иштелип чыккан, анын адаптацияланган варианты И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин жана башка университеттердин окуу процессине киргизилген. Окуу процессине сунушталган илимий-методикалык иштер педагогикалык экспериментте текшерилген жана алынган натыйжалар талдоого алынып, жыйынтыгынын эффективдүүлүгү илимий жактан тастыкталган.

6. Диссертациялык иштин практикалык мааниси. Болочок мугалимдердин орто мектепте окуучулардын физика боюнча класстан тышкаркы иштерин уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу боюнча иштелип чыккан жоболор, аны ишке ашыруу технологиялары, мамлекеттик тилде жазылган окуу материалдардын үлгүлөрү, технологиялык көрсөтмөлөр, жогорку окуу жайларынын окутуучулары жана студенттер тарабынан, ошондой эле мектептеги физика мугалимдеринин кесиптик-технологиялык

квалификациясын жогорулатуучулар тарабынан натыйжалуу колдонулушу мүмкүн. Окуучулардын физика боюнча класстан тышкары иштерин уюштуруу методдорун, мыйзам ченемдүүлүктөрүн так өздөштүрүү, алардын физика-техникалык кубулуштарды иликтеп билүүгө тийгизген оң таасири жана айрым атайын маалыматтарды оңой окуп үйрөнүүгө шарт түзгөндүгү менен аныкталат. Ошондой эле изилдөөнүн жыйынтыктарын орто мектептерде, гимназияларда, жалпы эле таалим-тарбия иштерин уюштурууда натыйжалуу пайдаланууга болот.

7. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши:

Авторефераттын мазмуну диссертациянын мазмунуна толук дал келет. Авторефераттын резюмелери мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде бирдей жазылган.

8. Айрым мүчүлүштүктөр:

1. Авторефераттын 11,12 ж.б. беттеринде, диссертациянын 92, 93, 94 ж.б. беттердеги физика боюнча класстан тышкары иштерди уюштурууга арналган окуу материалдарын компьютердик демонстрацияга өткөрүү зарыл. Класстан сырткары иштерди уюштурууда интерактивдүү досканы пайдалануу зарыл.

2. Физикалык закондордун, кубулуштардын компьютердик моделдерин түзүүнү окуучуларга, студенттерге үйрөтүү зарыл.

3. Диссертациянын жана авторефераттын текстеринде стилистикалык, орфографиялык, редакциялык мүчүлүштүктөр кезигет алар тиешелүү беттерде көрсөтүлдү (4, 7, 23 ж.б. беттер).

9. Сунуштар:

1. Авторефераттын көлөмүн кыскартуу керек(25 бет.)

2. Жарыяланган эмгектердин жалпы санын жазып, негизгилерин авторефератка берүү зарыл. Бирдей аталыштагы кайталанган макалалар бар.

3. №1 таблицадагы (автореферат 7-8 бет) атайын курстун мазмунун, бөлүнгөн сааттар боюнча тактоо керек. Лекция-16с., практика 10с., лаборатория-4с.

4. Диссертацияда, авторефератта узун сүйлөмдөр (бир бетке чейин) кезигет, аларды кыскартыш керек.

5. Диссертацияда коюлган изилдөөнүн милдеттерине жана мазмунуна түзөтүү киргизүү зарыл.

10. Корутунду:

Жыйынтыгында эксперттик комиссиянын мүчөсү Мариябүбү Анарбекованын «Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкары иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу» деген темадагы 13.00.02-окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен

методикасы (физика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясын

Д 13.23.675 диссертациялык кеңешинде аталган мүчүлүштүктөрдү, сунуштарды түзөтүүдөн кийин, диссертацияны алдын ала коргоого болот.

Эксперттик комиссиянын
мүчөсү п.и.д, профессор

Бабаев Д. Б.

19.04.2024

Жеңердин Д. Б. Бабаевдин
100 л тамгасын тастыктайын
Окумуштуу кабыл

КӨЧҮРМӨСҮ ТУУРА
КОПИЯ ВЕРНА

К. Бабаев